

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 5. De Censibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

numeratur. Una ad retinendum idem beneficium quod Simoniacè obtentum erat. In hac solus quoque Papa dispensat, quando Simonia non ignoravit beneficiatus & ad illam cooperatus est. Quod si ignarus fuit Simoniacæ impetrationis, & beneficium simplex fuerit, post liberâ resignationem poterit Episcopus dispensare. In majori beneficio pro ea vice non poterit. Altera inhabilitas est ad alia beneficia, de qua in *c. de Simo. h. t.* Posse in ea dispensare Episcopum quando voluntariè resignavit beneficiatus, censent *Abb. & Felinus*, supponentes ante latam sententiam Judicis ejusmodi inhabilitatem cõtrahi, quod alii negant, & melius, qui consequenter dicent, cum declaratis à J. dice inhabili, ad beneficia nulla Episcopũ dispensare. Superest de pretio inquirendum, an alicui sacræ potestati subjaceat? si restitutio illius jure naturali debetur, non admittet ullius dispensaturus manum: nisi fortè illo propter culpam Pontificis privare vellet recipientem. In illa autem, quæ jure Ecclesiastico tantum debetur, facilis erit vel dispensatio, vel etiam compositio auctoritate Pontificia ineunda. *Extrav. De restabile de Simo. c. de Simoniacè ordinatis eod. Nav. c. 23. Nor. 4. & c. 25. n. 6. Suarez l. 4. c. 61. n. 11. Tolet. l. 5. c. 93. Zerola 2. par. V. Simonia c. fin. Escobar. tr. 6. Exam. 2. c. 5. Piafec. par. 1. c. 1. n. 58.* ubi notat, singulare quiddam, videlicet cum Simoniacæ in ordine scienter, etiam occulto dispensare Episcopum non posse, stante prohibitione Sixt. V. quam licet Clem. VIII. ad terminos juris communis reduxerit illam tamen quoad hunc casum reservavit, ut patet ex ipsâ Bullâ, quam ibidem *Piafecius* recitat.

§. V.

De Censibus.

I. **C**ensus pro Contractu, est *Ius constitutum contractu aliquo percipiendi annuam pensionem ex re, vel personâ alterius.* Dicitur 1. *Ius percipiendi.* Non enim hoc loco pensionem ipsam, seu redditum annuum, multò minus alterius generis censum describimus. Ius emit Censualista, cui in Censuario respondet obligatio solvendi. 2. *Ex re alterius,* qui pecuniam veluti pretium accipit pro constituendo censu, seu dando jus percipiendi annuam quotam. In re namque sua nemo censum constituit. 3. *Vel persona.* Datur enim æquè personalis, ac realis census, ut ex dicendis patebit. *l. atatem ff. de Censib. c. Constitutus de Relig. domib. Molin. Disp. 38. Covar. l. 3. Variar. c. 7 num. 1. Valent. III. Disp. 5. quæst. 22. Pun. 1. Palao tract. 32. Disp. 6. Pun. 1.*

II. Dividitur Census 1. ratione modi constitutivi in *Reservativum, & Consignativum.* *Reservativus* est, qualem in Ægypto Ioseph constituit in bonis omnium præterquam Sacerdotum reddendo illa subditis cum onere certam pensionem annuè persolvendi Regi. Quandoque igitur rem suam quis in alium transfert donando, vendendo, permutando, aut simili modo servato sibi in ea jure annuæ pensionis, Census reservativus vocatur. *l. ult. C. de rer. permut. Consignativus* est, cum quis retinendo sibi directum, & utile dominium in re aliqua frugifera, vel etiam persona sua jus pensionis annuæ tribuit. Et de hoc potissimæ difficultates

Nnn

cultates

cultates sunt. 2. Consignativus ratione materię dividitur in *Realem, Personalem, & Mixtum*. *Realis* in re, quę non sit persona; *Personalis* in persona immediatę ad solvendum pensionem obligata; *Mixtus* in re, & persona conjunctim reperitur, ita ut re extincta obligatio in persona maneat, contra quam in Reali accidit, ubi re pereunte etiam Census perit, ut infra dicitur. 3. Dividitur ratione pensionis in *Fructuarium*, ex quo fructus, puta frumentum, aut vinum debetur; & *pecuniarium* ex quo pecunia solvitur. 4. in *certum, & incertum*. Certus est, in quo determinata est quota: Incertus, quando indeterminata verbi gratia tertia, aut quinta pars fructuum constituitur solvenda, qui modus non est nisi in reservativo licitus. 5. denique ratione temporis futuri in *perpetuum, & temporalem*. *Perpetuus* dividitur in *redimibilem & irredimibilem*. *Temporalis* in eum, qui extenditur in tempus certum, puta, 10. vel 12. annos: & in eum, qui extenditur in tempus incertum, ut ad vitam unius, aut duorum hominum, quem appellant *Vitalitium*. *Valent. loco cit. puni. 3. Major in 4. Dist. 15. quest. 34. Contr. de Contr. quest. 72. Azor III. l. 10. c. 2. & 3. Reginald. l. 25 c. 32. num. 425. Lessius c. 22. Dub. 2. Layman l. 3. tract. 4. c. 13. Tolet. l. 5. c. 43. Palao l. cit. pun. 7. & 31.*

III. Censum, ut à nobis definitus est, inter bona incorporea cum Juris Cęsarei Doctoribus numerare convenit. Corporea enim illi vocant, quę corporibus prædita, cerni, manibusque contingi possunt: incorporea verò, quę solo juris intellectu constant, & tangi nequeunt. l. 1. §. *quadam ff. de rer. divis. Institur.*

it. *de rebus corporalibus & incorporalibus*. Mobilibus an immobilibus magis accensileas, non putem interesset. In se quidem, hoc est, specie & forma sua si spectetur, cum motui, & mutationi non nisi ratione subjecti, vel objecti obnoxius sit, immobilem quis recte dixerit, cum *Clem. exivi §. cumque omni de verb. signif.* quia tamen ab objecto communiter a cidentia denominationem capiunt: mobile dicemus, quando in re mobili; immobilem, quando super immobili constitutus est. *V. Paulum Buzum l. 1. de annua redditibus c. 3. Alii tamen multo aliter ap. Card. Lugd. Disp. 27. sect. 1. num. 8. Filius tract. 35. num. 249. Tuschum Conclus. 194. Palao loco cit. Pun. 14.*

IV. Haud parum aberrant, qui Centualem contractum cum Mutuo usurario confundunt, & idcirco damnant. Non enim id agitur in Censu, ut plus detur à Centuario, quam accepit, sed ut annuam pensionem, quę pretio oblati prudenter, & justę commenturata putetur, exolvat. Do centum ea lege, ut tua pecunia sit, mihi verò annuę quinque perfolvas, quod æquum ac justum esse jam pridem mundus agnovit. *l. cor C. de Usur. Melonius Tit. 15. num. 20.* Neque stringit objectio. Pensio cum tempore summam acceptam æquatur, imò superat: in quo igitur superat, auctarium usurę agnoscitur. Non stringit, inquam, tum quia in aliis emptionibus, quas nemo damnare aulit, idem contingit: Emitti verbi gratia hortum 1000. flor. Factus cum tempore majores erunt. Ultra mille collegisti: si se gas 2000. habebis. An ulla hic injuria? Non censeo: tum, quod potissime hic contideran-

Merandum, in Censu non emitur pensio ipsa, seu fructus rei, sed jus ad pensionem, quod communi hominum iudicio minoris æstimatur, quàm si in præsentem tota pensionum collectio præstaretur. Interea temporis fieri potest, ut res, in quâ fundatur census, pereat, vel minuatur, vel aliis modis ipsa solutio retardetur. Ita communiter DD. Sed Cardin. Lugo loco cit. num. 20. facilius, & clarius ab usurâ excusari putat, dicendo Censualistam neque fructus neque pensiones vel jus ad pensiones emere, sed partem ususfructus talis prædii, super quo census constituitur, ita, ut dominium totum directum prædii maneat apud venditorem; dominium tamen utile, seu jus ususfructus ex parte vendatur, quod jus parziale seu dominium utile parziale non valet, quantum valeret totum prædium, sed multò minus, ut constat, & idè si totum prædium posset 1000. aureis emi, poterit dominium utile parziale, seu jus ususfructus partialis iustè 500. emi, quo pretio acquirit emptor partem dominii utilis: postea verò alio contractu, qui implicite continetur in ipsa constitutione census realis, convenit inter contrahentes, ut pro spe fructuum, quos emptor sperare posset ex illo dominio utili, obliget se venditor ad solvendum talem pensionem pecuniariam, qui contractus etiam licitus est, cum spes illa fructuum attento periculo, & spe possit prudenter tantum æstimari, & hoc modo reducitur prior contractus ad obligationem solvendi tantam pensionem annuam, quâ venditor redimit ulumfructum parzialem præ-

dii, quam vendiderat, manente tamen prædio ipso realiter obligato per modum hypothecæ ad solutionem pensionum promissarum eò, quòd emptor non sit contentus obligatione personali debitoris, sed velit præter obligationem etiam hypothecam realem ad securitatem majorem sui debiti. Ita Lugo, minus probabiliter asseruens partem dominii utilis à Censuario vendi. Hoc enim passim alii fugiunt, ne cum emphyteusi Censui misceatur.

V. Realis census hodie à nemine, quod sciam, reverà impugnatur, sed de personali litigant: quem injuriâ vacare cenfeo, si constituitur immediatè super personam utili & frugiferam, per industriam suam; quæque in re, vel spe bona habeat. unde annua pensio sumatur; obligatione in posteros transitura, ita tamen, ut ultra vires non urgeantur, nec servitute multentur. Ratio à censu reali, quæ sufficiat, applicari potest. Sed urget scrupulus de excessu pensionis, si census perpetuus sit. Mille dedisti. duo millia post aliquot annos cumulus erit. Non ob stare hoc ex num. præced. constat. Idem namque in censu reali evenire potest. Videt emptor, & sperat futurum, ut post annos vigesimos summam totam recipiat: & aliquando fortem quoque, si redimere velit Censuarium. Nihilominus contra conscientiam, & justitiam nemo se peccare putat, quia communi omnium iudicio aliud est habere præsentem pecuniam, aliud cum formidine expectare illam. Adde, sicut temporis lapsus Censualistæ lucrum auget, ita Censuario

Non 2 quoque

quoque, cum pecuniam acceptam interea sic impendere vel applicate queat, ut fructus illius pensionem soluendam non tantum æquet, sed etiam superet. *Contr. de Contr. Q. 75. & 79. Panor. in c. In civitate de Usur. Covar. l. 3. Var. c. 7. Medina in sum. c. 14. Bann. dub. 3. Valent. D. 5. p. 22. pun. 2. Felicianus 1. de censib. c. 7. nu. 18. de Grassis Par. 1. l. 2. c. 118. n. 20. Less. c. 22. D. 4. Gaill. l. 2. obs. 7. Fill. Tr. 35. par. 2. n. 258. & seq. Escobar Tract. 3. Exam. 7. c. 2. nu. 4. & 10 Palao lo. cit. Puncto 11.*

VI. Etiam census perpetui irredimibilis emptio licita est, quamvis pretium minus sit, quàm pensiones speratæ. *Ratio.* Iustum pretium censetur, quo fundum, aut prædium emis, quanti hic, & nunc iudicatur valere, nõ habita ratione fructuũ temporis futuri, quos tamẽ nemo dubitat aliquando pretiũ superaturos. Quid ni similiter iusta erit emptio census perpetui, & irredimibilis? Cur autem prædicta fundi emptio iusta censetur, licet minus sit pretium, quàm fructus sperati, non alia causa est, quàm superius indicata, quia communi hominum sensu alia est æstimatio, seu pondus rei, alia verò spei. Illud præsens, & certum, hoc futurum & incertum est. Adde, quòd periculum emptori incumbit, ne pereunte fundo absque Censuarii culpa pereat omnis expectatio reddendæ pensionis. Addatur, *inquis*, hypotheca. Adde, e licet non tamen eodem modo, quo in aliis contractibus. Nullus enim illius usus erit, re perditæ, aut destructa, sed manente illa salva, si censuarius cunctetur, & soluere pensiones nolit, vendere licebit hypothecam, & ex pretio pensionem decerpere. Idem de Censu personali dicendum est: cum nihil obstare videatur, quò

minus sibi, & posteris suis tale onus ex rationabili causa quisquã imponere queat? Convenit tamen, ut pretium augeatur, quæ in hoc censu maior, quam in reali onus Censuario iustitendum, siquidem re pereunte, & omnibus bonis remanet obligatio ipsi personæ annexa. *Medina. Contr. Salonius Covarr. Bann. Valent. Less. c. 22. Dub. 5. Salas. dub. 3. nu. 2. Car. Lugo D. 27. Sect. 1. Busius in Tr. de annuis redit. l. 1. c. 4. Palao lo. cit. Puncto 18.*

VII. Censuatio iure communi & Pontificum. *Martini V. Calixti III. & Pii V.* Decretis permittitur redimere, & extinguere censum, quandoque voluerit, pretio emptori reddito: idem an pro se pacisci Censualista possit, non minima est dubitandi ratio. Nam Usuræ tam similis apparet eiusmodi Contractus, quàm ovũ ovo. Das ex. g. 100. aureos mihi, reddidi pensionem annis quatuor: summa pensionum est 20. His perceptis ratione contractus iniri de redimendo repetis à me summam. Habebis igitur sortem, id est 100. aureos, & insuper 20. Quid aliud hodiẽ ludæi usurarii faciunt? Certè *Dom. Soto l. 6. p. 5. ar. 3. Con. 1.* manifestam hic usuram agnoscit. Nam ubicunq; traditur pecunia, vel res quælibet usu cõsumptibilis cum pacto eandem rursus, vel etiam valorem recipiendi, & aliquid ultra sortem illic usura patet, vel later. Cum ergo 1000. ducatis censum emis, qui tibi quotannis 50. reddit, venditorem cogens, ut iterum ex te redimat, tutum reddis capitale tuũ; quod idcirco revera mutuas, & ultra sortem recipis rei fructus. Hæc ergo est radix usuræ in his contractibus. Hanc rationem *Lessius c. 22. D. 10.* non refellit, sed subdit contrariam sententiam esse probabilem, & specu-

& Speculativè veriore[m] Hoc quamvis admitteremus, quid ad tollendam usuram serviret, quæ committitur non speculativè, sed practicis actionibus? Esto, speculativè, hoc est, abstrahendo ab adiunctis & circumstantiis particularibus probabile sit, censum eum pacto retrahendi seu redimendi ex parte emptoris, quando ad particularia veniendo in hoc illove contractu, nullum reperio titulum, vi cuius liceat capitale repetere perceptis iam ex eo pensionibus, quis me ab Usura eximet? illud enim omnes fateantur, necesse est, ultra sortem nihil recipi posse, nisi interveniat causa, qualis esse potest lucrum cessans, damnum emergens, aut simile quid. Erat, credo, P. *Lesius* Mercatoribus Belgis, undique cinctus, & tantum non oppressus, qui contractus suos, quocumque modo optarent honestari, & defendi. Unde tot dubiæ, & anxie resolutiones, quibus neutra pars omnino possit acquiescere. Verùm esto, aliis quibuscunque motivis insistere: vix invento Auctorem, qui intrepidè assentiatur. *Valentia* D. 6. Q. 16. pun. 6. & *Malderus* 22. Tr. 5. c. 5. dub. 10. & 11. sub conditione admittunt, si utrimque compesces, quod ad æqualitatē deest. Manifestè autem damnant plurimi. *Mol.* D. 377. *Azor* 2. l. 10. c. 17. *Covar.* l. 3. *Var.* c. 9. n. 4. *Lud. Lopez* l. 5. *Instructor.* c. 57. *Bar Medina* in summa c. 14. §. 26. *Rebel.* de oblig. iust. par. 2. l. 10. q. 7. *Arragon.* in 2. 2. p. 78 ar. 4. *Vega* in sum. & *Epit.* V. *Census* *Gasp. Ro. deric.* de re dit. b. 2. q. 4. & 18. *Salon* de *Censib.* ar. 3. *controv.* 18. & *latè* *controv.* 16. *Molina* de *Usur.* p. 51. n. 355. *Binsf.* in c. 1. n. civitate de *Usur.* p. 12. *Concl.* 10. *Bapt. Lupus* *Comment* de *Usuris.* §. 2. n. 69. *And. Gaill.* l. 2. Obs. 7. n. 8. & 14. *allegans* *Constitut.* *Ins-*

periales Anno 1548 *Salas* de *Censibus* dub. 25. *Navar. Comm.* de *Usura* num. 78. Favet quidem nonnihil. *Laymannus* l. 3. Tr. 4. c. 18. nu. 8. & 9. & *Tann.* D. 4. q. 7. 128. Sed periculo usurariæ intentionis non catere fatetur. *Eman. Sa. nu.* 9. non audet concedere. *Diana* *Par.* 3. tr. 5. *Resol.* 75. ab emptore vult compensari gravamen venditori: & propter *Usuræ* periculum eiusmodi pacta non esse suadenda. Denique *Vvading.* D. 6. d. 8. §. 3. *Petrus à S. Iosephol.* 4. de *inst.* c. 10. *Resol.* 7. & *Serm. Busenbaum* in *Medulla Theolo. Mor.* l. 3. tr. 5. dub. 8. nu. 7. rem periculosam vocant, nec debere suaderi, eò quòd in *Constit. Mart. V. & Calix. ti* 3. uti & *Caroli V. Imper.* usurarius contractus iudicetur V. *Petr. Follerium* in *Praxi Censuali.* *Palao Pun.* 24. §. 4. pag. 394. *Estobar* *Tract.* 3. *Exam.* 7. c. 2. n. 7. & *sequitem* c. 3. n. 12.

VIII. Conditiones, sine quibus Contractus censualis irritus, & fœneratitius habeatur, *Pius V.* præscripsit Anno 1569. edita *Constitutione* quam *Navar* explicat in *Comment* de *Usuris* num. 84. & *Fill* de *Censib.* c. 2. Sunt autem numero quatuordecim.

1. Ut census constitutur super re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, natura sua frugifera, & certis finibus designata: nec ullo modo aliter.
2. Ut non fiat, nisi numerato, & accepto iusto pretio, idque tempore contractus coram Notario, & testibus.
3. Ut non fiat, nec in pactum deducatur anticipata solutio, id est, ut venditor non cogatur solvere pensionem, nisi prorata temporis elapsi.
4. Ut conventiones directè vel indirectè obligantes ad casus fortuitos, ad

N n n 3 quos

quos ex natura contractus non tenetur, non valeant.

5. Vt non fiat pactum restringens libertatem alienandi rem censui suppositam, neque venditor cogatur emptori census soluere laudemium id est, quinquagesimam, vel tricesimam partem illius rei alienatae.

6. Vt dominus rei censuariae si illam vendere velit, indicet domino census pretium, & conditiones quibus vendenda res est, & per mensem expectet, num ipse velit emere, cumq; praferat aliis: nempe iis, qui antea non habebant ius praerelationis.

7. Vt non fiat pactum, quo venditor census incidat in ullam poenam ob moram solutionis pensionum, aut in poenam commissi, seu amissionis rei censuariae, aut interesse lucri cessantis, aut aliquantum expensarum.

8. Vt ex pensionibus cessis non augeatur census iam constitutus: quod intellige, an tequam illae re ipsa solutae fuerint: secus, cum fuerint solutae. Nam ex pecuniae numeratae additione augeri potest quemadmodum ab initio constitutus est.

9. Vt non fiant pacta, quibus cogatur onera aliqua soluere is, qui ex natura contractus ad ea non tenebatur. Vt si consuetudo sit, ut emptor aliquid soluat fisco, non potest obligari venditor, nec contra.

10. Vt re in totum vel in partem pretemptra, aut effecta infructuosa pro rata pereat census.

11. Vt semper eodem pretio, quo emptus est census, redimi possit, nec fiant ulla pacta, quibus directe, vel indirecte talis facultas adimatur.

12. Vt venditor volens redimere census, moneat emptorem ante bimestre, &

post denunciationem poterit cogi intra annum, ut redimat: elapso anno non poterit cogi.

13. Vt emptor non possit ab invito venditore pretium repetere. Vnde sequitur census omnes ex parte emptoris irredimibiles esse.

14. Et ultima, ut pretium census semel constitutum augeri non possit, vel minui ob temporis, vel contrahentium qualitatem, aliudve accidens. Haec sunt conditiones a Pio V. pie, ac sapienter ad evitandam Vsuram in Censibus praescriptae, quae quantum obligent, practicae, & difficultis curae est. Non esse receptas nec obligare in Belgio oculatus testis Leon sess. affirmat. D. 13. nu. 99. De Gallia, & Germania idem credit, & experientia ipsa confirmat. Gaill. 2. obs. 7. n. 11. Observandam vero Bullam, ubi recepta est, etiam in foro conscientiae: Vbi vero non receptam esse constat, servandae sunt leges, & consuetudines iustitiae. Deniq; ubi certa consuetudo nulla est, Iuris naturalis servanda regula est, quae rationum modo requirit aequalitatem inter census, & pretium. Azor III. d. 10. c. 19. & seq. Bonacina Tom. 2. p. 536. n. 4. Zerola Par. 1. V. Censuum n. 1. Em. Sa nu. 10. Filliut. Tr. 35. par. 2. c. 1. n. 265. Escobar Tract. 3. Exam. 7. c. 2. n. 7. Tolet. l. 5. c. 46. Busenbaum Theol. Mor. l. 3. Tr. 5. c. 3. D. 8.

IX. Iusti pretii aestimatio nec facilis, nec expedita est, quia non ex uno, sed multis, & diversis adiunctis pendet. Regni aut provinciae opes, commercia crebra, aut rara, pecuniae copia, vel inopia, aliaeque circumstantiae locorum, & temporum iudicium, & census variant. In Hispania precium census irredimibilis. Navar. teste, est 28. 29. vel 30. aureorum in singulos

gulos. Cum enim certa lege non sit taxatum precium, ut aliarum rerum quæ pretio vulgari venduntur, varium est, nunc infimo, nunc summo, aut mediocri admisso. At census redimibilis precium lege taxatum est, videlicet 1% in singula. In Sicilia, autem huius precium est 10. in singula, secundum quod ex 100. florenis annua pensio est 10. flor. quod à Nicolao V. & Greg. XIII. pro Sicilia, Calixto III. & Mart. V. pro Polonia, & Germania approbatum constat in censibus realibus. Aliquando est 11. vel 13. Vnde Less insert D. 14. num. 104. non debere iniquam videri emptionem censuum personalium cum hypotheca pretio 16. aureor. in singulos. Nam hi census, ut experientia docet, non sunt ordinariè securiores, quam census reales, qui tamen multò minoris emi possunt. Deinde eo pretio fere emi potest prædium, quod tantundem reddat. Censui irredimibilis in Belgio non habent pretium legitimum, nec possunt de novo constitui iuxta constitutionem Caroli V. Anno 1528. Bruxellis factam; reservati tamen vendi possunt pretio 2% in singula, vel et minoris Az. III. l. 10. c. 8. q. 4. Card. Eugo. disp. 27. Sect. 3. Follerius p. 452. et ne domestica negligamus, in Imperio Germanico magna adhibita moderatione constitutum est, ut ultra quincunces, hoc est, ultra 5. florenos ex 100. accipiantur, quod que supra illam summam accipitur, usurarium est, nec pro eo actio datur, sed fit reductio ad legitimam summam, ut Camera Imperialis styli testatur: nec unquam ad iudicantur emptori nisi pro 100. florenis quinque annui: atque ita 20. annorum spatii sortis æquatur: quæ pensio etiam iure communi iusta putatur & Romæ usi-

tatam esse Full. testatur Tr. 35. per. 2. n. 266. Auth. de non alien. aut permutan. reb. eccl. §. quia verò Leonis Vers. si verò alicuius: Glo. ibid. in V. Computari Glo. in Auth. perpetua. in V. Iusta. C. de Sacros eccl. c. cum causa sam V. Ad alium Extr. de testibus. Covar. l. 3. Var. c. 9. n. 4. Constitut. Car. V. sub tit. de Contractib. Usurarius. §. pen. Iason in l. si fundum n. 2 ff. de lega. 1. Parisius Conf. 60. Melon. Tit. 15. n. 20. Castr. ibid. ubi præclarè docent, quomodo rei immobilis iustum pretium probetur. Andr. Gaill l. 2. Obser. 5. n. 10. & seq. Obs. 7. n. 14. Guido Papa Conf. 180. Petr. Follerius in Praxi Censuali p. 465. Fachin. l. 2. c. 43. Vbi addit, quam vis secundum constitutiones Imperii ex centum, quinque floreni annuè permittantur, ex re supposita tamen iustè septem, vel octo sumi posse, id quæ rationi consentaneum à Greg. XIII. iudicatum esse.

X. Sed nondum liquet, quod erat questum, quoniam modo iustum Censuum pretium definiti possit. Ex proportionem pretii rerum frugiferarum delum posse sapientes credunt. Nam quo pretio emi potest res frugifera quæ deductis expensis reddat 100. aureos, eodè atque etiam minori emi potest Censui irredimibilis, qui pensionem 100. aureor. reddat, quia plus est habere presentium dominium rei, quam ius solum percipiendi tantundem fructuum ex illa Ita Less Quod non videtur univèrsum verum. Nam licet pretio 100. emi posset domus u. g. quæ locaretur pro 100. florenis vel amplius, census tamen eandè pensio reddens, et institutus non solum super illa domo, sed super aliis possessionibus vel fundis securior videbitur, & minoribus periculis expositus, cum domus facilius diripi possit, vel aliudè inutilis reddi. Censui autem

germa-

permanebit, saltē quamdiu omnes hypothecæ speciales, in quibus est constitutus, non defecerint. Quamobrem hæc quoq; maior securitas consideranda erit, & computanda ad iustitiam pretii. Melior tamen hæc usque ratio census moderandi nondum inventa est. *Molina Disp. 385. Navar. Comm. de usuris nu. 85. Lugo l. cit. Sect. 3. n. 44. Em. Sa. V. Cambium. n. 3. Comitol. l. 3. Q. 28. nu. 5. Palao Disp. 6. puncto 22. Menoch. Consil. 445. Fachinans l. 2. Controv. c. 43.*

XI. Hactenus dicta non sunt ad certum hominum genus restringenda sed ad omnes pertinent sive reges, sive inopes fuerint Coloni. Iustitia enim personarum differentes vultus non agnoscit. Error contrarius est *Balth. Meisneri*. Professoris Wittenbergensis, cætera maledicentissimi Prædicantis, qui 3. par. *Philosophia Sobria Sect. 1. QQ. ethicar. pag. 328.* Census annuū tradit, ubi 5. vel 6. floreni pro 100. mutuatis sumitur annuè ab opulenti, qui nostra pecunia non ad sui sustentationem, sed ad maius lucrum faciendum utuntur, non esse Usuram in Scripturis prohibita, sed iustum, licitumque contractum tradit: intellige non fore iustum & licitum, si cum pauperibus in eatur. Quæ verò Scriptura eum damnet, non videt à *Meisnero* probari. Nam quod de Mutuo Christus præcipit, *Lucæ 6. V. 35.* Mutuum date nihil inde sperantes ad omnes pertinet, ut nihil ultra sortem vi Mutui exigant. De Censuali contractu non extat unum Iota. Et pauperes quidem à censuali Contractu abstinere quidem, quia res illis deest, super qua fundetur, non autem quia quisquam fore iniustum metuit. Da pauperem, cui casa sit, vel agellus, exiguum quid

ex illo in pensionem annuam assignate nihil verat. Pauper erat vidua, quæ *Lucæ 21.* æra minuta duo in gazophylacium immisit: tantundem pro annuo reddito dare non poterat? pauper *Horatianus ille Tigellus*, cui mensa tripes, & concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus quamvis crassa queat, census qualiscunque vel in persona ipsius constitui poterat. Sed *Meisneri* Theologia arctioribus terminis clauditur, nec inter censum, & mutuum sumitur, curatius distinguere.

S. VI.

De Cambio.

I. **C**ambiū aliud nihil est, quā permutatio pecuniæ pro pecunia. *Contr. Tr. 7. q. 99.* Multū à mutuo differt. Hoc enim unica pecuniæ traditione perficitur, quæ reddenda est post temporis intervallum, vel eadem vel alia eiusdem generis, ac bonitatis: Cambium verò cum sit permutationis quædam species, *Do, ut des*, non nisi utrimque facta pecuniæ traditione perfectum censetur. Adde, quod in Cambio semper est aliqua pecuniæ divestitas, undecunque tandem proveniat. *Navar. c. 17. nu. 286. Soto V. Usura §. 4. nu. 1. Tolet l. 5. c. 50. Laym l. 3. tr. 4. c. 19.*

II. Dividitur Primò in Reale, seu verum, & fictum, sive fictum. Illud subdividitur in *Minusum*, seu *Manuale*, & *Locale*, seu *per literas*. *Minusum* dicitur, quia in eo, ut plurimum pecunia maior cum minore permutatur. *Manuale*, quia de manu ad manum in eodem loco, & tempore perfici solet. *Locale* est, in quo pecunia præsens commutatur cum pecunia in alio loco